

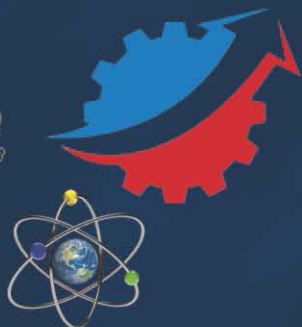
MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

2026-YIL

İYUN/6-SON, II-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING LIKVIDLILIGINI TA'MINLASH MASALALARI.....	10
Bauyetdinov M.J.	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH STRATEGIYASI.....	18
Usmanova Zumrad Islamovna, Xasanova Yulduz Kayumovna	
TOKLI O'TKAZGICHLARDA MAGNIT MAYDON INDUKSIYASINING NAZARIY TAHLILI	23
O'ngboyev Anvar, Umarov Uyg'un, Dusiyorov Jaxongir, Jonimqulov Mirtemur	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURLARINI BOSHQARISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	30
Akbarova Shaxnoza Yakub qizi	
IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA ASALARICHILIK TARMOG'I SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DAVLAT QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	33
Farmanov Jonibek Ziyadullayevich	
BILVOSITA SOLIQLARNI MA'MURIY BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	38
Mansurova Arofatxon Shavkat qizi	
BANKLARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI XALQARO USULLAR VA MEZONLAR ASOSIDA BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	43
G'aybulloyev Suxrob Odil o'g'li	
IDEMPOTENT O'LCHOVLAR SIMPLEKSIDA ANIQLANGAN CHIZIQLI OPERATORLAR DINAMIKASINING EKOLOGIK MODELLASHTIRISHDAGI TATBIQI	50
Karimov Muzaffar Musaxonovich, Karimova Shalola Musayevna	
BANKLARARO LIKVIDLILIKNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKT VA BIG DATA TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	56
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
BANKLARDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA XIZMAT KO'RSATISH SIFATINI OSHIRISH	60
Aseмова Rano Japbarbergenovna	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН НА ОСНОВЕ СЦЕНАРНОГО АНАЛИЗА РАЗВИТИЯ АПК.....	66
Ли Марина Рудольфовна	
POLIMER VA UGLEROD NANOTOLALI MODIFIKATORLAR ASOSIDA BITUM KOMPOZITSIYALARINING REOLOGIK, MIKROTUZILMAVIY VA ADGEZION XOSSALARINI TAKOMILLASHTIRISHNING QIYOSIY TAHLILI	70
Hasanov Bahrom Bo'ronovich	
XORIJIY TADBIRKORLIK RIVOJLANISHIGA XALQARO IQTISODIY INTEGRATSIYANING TA'SIRI.....	76
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
SULFIDLI POLIMETALL RUDALARNI SELEKTIV FLOTATSIYALASHDA YANGI AVLOD REAGENTLARINI QO'LLASHNING TEXNOLOGIK YECHIMLARI TAHLILI.....	79
Xushvaqтова Zamira Hikmatulloyevna, Saidaxmedov Aktam Abdisamiyevich	
LOGICLABUZ: A BROWSER-NATIVE CO-SIMULATION PLATFORM FOR THE VIRTUALIZATION OF MULTI-MCU ROBOTIC SYSTEMS	84
Ergashev Adizbek Kamol ugli	
DUBAY IQTISODIYOTINING DIVERSIFIKATSIYALASHUV BOSQICHLARI VA UNDAN O'ZBEKISTONDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	94
Dilmira Abdumalikovna Shamusarova	
MINTAQADA TIBBIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING XALQARO MODELLARI.....	99
Yusupova Mehrigon O'ktamovna	
EKONOMETRIK MODELLARNI TANLASH VA ULARNING SIFATINI BAHOLASHDA INTEGRAL MEZONNI QO'LLASH	104
Turayev Baxtiyor Ergashevich	

PHP VA SUN'YI INTELLEKT SINERGIYASI: LARAVEL ASOSIDA INTELLEKTUAL VEB-TIZIMLARNI LOYIHALASH ARXITEKTURASI.....	110
Jo'rayev To'xtasin, Abdusattarov Odiljon, Boymatov Mexrojiddin, Temirova Orifa, Yuldashboyev Shermuxammad	
CORPORATE GOVERNANCE QUALITY, FOREIGN DIRECT INVESTMENT, AND ECONOMIC GROWTH: A PANEL ECONOMETRIC ANALYSIS OF CENTRAL ASIAN COUNTRIES (2003–2024).....	119
Yusufjon Pulatov	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH VA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	129
Sheraliyev Olimjon O'ktam o'g'li	
МЕХАНИЗМ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КРУПНЫХ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	135
T.T. Жураев	
XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA HUDUDIIY BANDLIKNI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI	140
Azadova Gulnoza Sardorbekovna	
YASHIL IQTISODIYOT, RESURS SAMARADORLIGI, TABIIY KAPITAL, AYLANMA IQTISODIYOT, EKOLOGIK SAMARADORLIK VA INKLYUZIV O'SISH TUSHUNCHALARINING ILMIY EVOLYUTSIYASI TAHLILI	146
Karimov Islombek Bekpo'lat o'g'li	
РОЛЬ АЛГОРИТМОВ В ПРОЦЕССЕ ПРИНЯТИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ НА СОВРЕМЕННЫХ РЫНКАХ КАПИТАЛА	153
Алиева Сусанна Сейрановна	
РОЛЬ АЛГОРИТМОВ В ПРОЦЕССЕ ПРИНЯТИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ НА СОВРЕМЕННЫХ РЫНКАХ КАПИТАЛА	153
Алиева Сусанна Сейрановна	
BUXORO VILOYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALAR FAOLIYATI VA ASOSIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI.....	160
Ibragimov Aziz Turayevich	
ALOQA XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA SOLIQLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	168
Shirinov Uchqun, Bahodirova Madinabonu	
TA'LIM XIZMATLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING SWOT VA OMILLI TAHLILI.....	176
Alimova Shamsiya Abidovna	
ВЫЗОВЫ РАЗВИВАЮЩИХСЯ РЫНКОВ: ИНФРАСТРУКТУРНАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ, ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ.....	182
Умарова Шахноза Акбаровна	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA QUYOSH ENERGIYASIGA ASOSLANGAN YOMG'IRLATIB SUG'ORISH TIZIMINING IQTISODIY-EKOLOGIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	190
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
TIJORAT BANKLARI KREDITLARINING DAROMADLILIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	200
Ulug'bek Abraxmatov	
ZAMONAVIY TELEKOMMUNIKATSIYA TARMOQLARIDA TRAFIK TURLARINING XUSUSIYATLARI VA ULARNING XIZMAT KO'RSATISH SIFATIGA TA'SIRI.....	204
Abdujapparova M.B., Mirxosilov M.M.	
TURIZMNI MINTAQAVIY RIVOJLANTIRISHDA KLASSTERLASH MODELINING TAMOIYILLARI VA TARKIBIY ELEMENTLARI.....	209
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES AND FOOD SECURITY IN DEVELOPED COUNTRIES	214
Rakhmatova Mukhlisa Dilshod qizi	

THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR OF UZBEKISTAN: AN ECONOMETRIC ANALYSIS	221
Toshmurod Kulmanov, Sarvar Urinov	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION JARAYONLARNI MOLIYALASHTIRISHNING MATEMATIK MODELI	228
Ishniyazov Baxrom Normamatovich, A'zam Qutbiddin A'zamzoda	
ОБЯЗАТЕЛЬНОЕ МЕДИЦИНСКОЕ СТРАХОВАНИЕ В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	234
Омокеев Максымбек Конколойевич	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	239
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
MAHALLIY BYUDJET XARAJATLARI SAMARALI IJROSINING MOLIYAVIY MUSTAQILLIKKA TA'SIRI	244
Usmonov Parviz Shavkatovich	
O'ZBEKISTONDA NAQD PULLARNING AYLANMASINI QISQARTIRISH IMKONIYATLARI	249
Gadoyev So'hrob Jumakulovich	
СОЦИАЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ СФЕРЫ УСЛУГ	258
Абдуллаева Зульфия Иззатовна	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH BO'YICHA IJTIMOY-IQTISODIY ISLOHOTLAR TAHLILI	263
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЧУВСТВИТЕЛЬНОСТИ ОБЪЁМА ИНВЕСТИЦИЙ К УРОВНЮ ИНФОРМАЦИОННОЙ ПРОЗРАЧНОСТИ РЕГИОНАЛЬНЫХ РЫНКОВ	270
Бекматов Акмал Курбонмахматович	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOT SALOHİYATINI OSHIRISH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	277
Samandarov Jamshidbek Davronbekovich	
SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSIYA JARAYONLARI RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ISTIQBOLDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	283
Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi	
ANTIBAKTERIAL FAOLLIKKA EGA BO'LGAN YANGI ORGANIK ASOSLI, XONA HARORATIDA FOSFORLANUVCHI MATERIALLARNING FUNKSIONAL XOSSALARI	292
Ro'ziyev Suxrobjon Qahramon o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK XIZMATLARIGA INTEGRATSIYASI	299
Abdullayeva Madinabonu Xasanboyevna	
LOGISTIKA KOMPANIYALARIDA BOSHQARUV TIZIMLARINI LOYIHALASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA UNI RESPUBLIKA KICHIK TRANSPORT-LOGISTIKA KORXONALARIDA QO'LLASH	305
Shadibekova Dildor Abduraxmanovna	

LOGISTIKA KOMPANIYALARIDA BOSHQARUV TIZIMLARINI LOYIHALASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA UNI RESPUBLIKA KICHIK TRANSPORT-LOGISTIKA KORXONALARIDA QO'LLASH

Shadibekova Dildor Abduraxmanovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Biznes boshqaruvi va logistika” kafedrası professori, i.f.n.

E-mail: d.shadibekova@tsue.uz

ORCID: 0000-0002-9890-1573

Annotatsiya: Ushbu maqolada Yevropa Ittifoqida ixtisoslashtirilgan raqamli ta'minot zanjiri boshqaruv platformalarini joriy etish orqali raqamlashtirish tajribasi va uni O'zbekiston Respublikasi transport-logistika sohasida qo'llash masalalari ko'rilgan. Bunday platformalardan foydalanish tashuvchilarning yuklarni qidirish vaqtini qisqartirishga, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishga va bozor ishtirokchilari o'rtasida ishonchni oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: loyiha, strategik boshqaruv, logistika kompaniyalari raqobatbardoshligi, raqamlashtirish, strategik ta'minot zanjiri boshqaruvi, korxona resurslarini rejalashtirish (ERP), mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish (CRM), omborlarni boshqarish tizimi (WMS), transportni boshqarish tizimi (TMS), raqamli platforma.

Abstract: This article examines the experience of digitalization in the European Union through the introduction of specialized digital supply chain management platforms and the possibilities of applying this experience in the transport and logistics sector of the Republic of Uzbekistan. The use of such platforms helps carriers reduce the time required to search for cargo, lower transaction costs, and increase trust among market participants.

Keywords: project, strategic management, competitiveness of logistics companies, digitalization, strategic supply chain management, enterprise resource planning (ERP), customer relationship management (CRM), warehouse management system (WMS), transport management system (TMS), digital platform.

Аннотация: В данной статье рассматривается опыт цифровизации в Европейском союзе посредством внедрения специализированных цифровых платформ управления цепями поставок, а также вопросы его применения в транспортно-логистической сфере Республики Узбекистан. Использование таких платформ способствует сокращению времени поиска грузов перевозчиками, снижению транзакционных издержек и повышению доверия между участниками рынка.

Ключевые слова: проект, стратегическое управление, конкурентоспособность логистических компаний, цифровизация, стратегическое управление цепями поставок, планирование ресурсов предприятия (ERP), управление взаимоотношениями с клиентами (CRM), система управления складом (WMS), система управления транспортом (TMS), цифровая платформа.

KIRISH

Transport-logistika sohasida boshqaruv jarayonlarini raqamlashtirish bugungi kunda korxonalar faoliyatining samaradorligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash va xarajatlarni kamaytirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, kichik transport-logistika korxonalarida yuklarni qidirish, buyurtmalarni boshqarish, hujjat aylanishi, mijozlar bilan ishlash hamda tashuvchilar o'rtasidagi o'zaro hamkorlik jarayonlarida raqamli yechimlardan foydalanish zarurati tobora ortib bormoqda. An'anaviy boshqaruv usullari ko'p hollarda vaqt va resurs sarfining oshishiga, axborot almashinuvida uzilishlarga hamda tranzaksiya xarajatlarining ko'payishiga olib keladi.

Loyiha aniq g'oyani tijoratga yo'naltirish bo'yicha strategik va taktik masalalarni o'zida mujassam etuvchi rasmiy hujjat bo'lib, uni samarali boshqarish tahlil asosida rejalashtirish, tashkillashtirish, muvofiqlashtirish, nazorat qilish va natijalarni baholash jarayonlari orqali amalga oshiriladi. Har qanday loyiha o'ziga xos xususiyatga ega bo'lsa-da, ularni

ishlab chiqish va joriy etish bosqichlarida umumiy boshqaruv tamoyillari mavjudligi kuzatiladi [1].

Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida Transporeon, TIMOCOM kabi ixtisoslashtirilgan raqamli platformalardan foydalanish logistika jarayonlarining shaffofligini oshirish, tashuvchilar va buyurtmachilar o'rtasidagi ishonchni mustahkamlash hamda ta'minot zanjirini samarali boshqarish imkonini bermiqda. Shu nuqtayi nazardan, xorijiy tajribani o'rganish va uni O'zbekiston Respublikasi transport-logistika sohasidagi kichik korxonalar faoliyatiga moslashtirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Mazkur maqolada logistika kompaniyalarida boshqaruv tizimlarini loyihalashtirishning xorijiy tajribasi hamda raqamli platformalarni mahalliy sharoitda qo'llash imkoniyatlari tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Loyihalarni boshqarish bo'yicha tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlovchi adabiyotlarni ko'rib chiqish shuni ko'rsatdiki, tarqatilgan tezkor loyihalar uchun tegishli tezkor ramka ishlab chiqilmagan. Tadqiqotchilar tomonidan taklif qilingan taklif shundan iborat ediki, barcha tezkor usul menejerlari yechimni ishlab chiqish uchun birgalikda hamkorlik qilishlari kerak. Loyiha menejerlari tomonidan tushuntirilgan qiyinchiliklar loyihalar uchun qabul qilingan usullarning noto'g'ri ekanligini ko'rsatadi. Turli loyihalar uchun usullar turli xil yechimlarni beradi. Loyihalarni turli usullar bilan sinab ko'rish natijalarni tushunishga yordam beradi.

Jumladan, xorijlik olimlardan R.S. Kaplan, D.P. Norton asarlarida strategik boshqaruv tizimida korxonaning samaradorligini oshirish va iqtisodiy faoliyatini rivojlantirish masalalari keng yoritilgan [2]. Bu olimlarning qarashlarida asosiy e'tibor strategik boshqaruv tizimining korxona va tashkilot uchun asosiy xususiyatlari hamda uning samaradorligini baholashga qaratilgan. I. Ansoffning qarashlarida strategik boshqaruv tizimida korxonaning istiqbollarini o'rganish va ularga ta'sir qiluvchi omillarni baholash muhim o'rin tutadi [3]. Uning e'tiborida korxona doim risk bilan ishlashi, uning uzoq muddatli faoliyati uchun prognozlar tuzish, ekstrapolyatsiya usulini qo'llash zarur. M. Porter qarashlarida kompaniyalarning rivojlanishida innovatsiyalarning o'rni, ularni qo'llash xususiyatlari, kompaniyaning barqaror rivojlantirilishiga faqat innovatsiyalarni doimiy ravishda joriy etish hamda kompaniyalarning raqobat ustunligiga erishishlarida innovatsiyaning ta'siri masalalari tadqiq etilgan [4].

Podder [5]ning fikricha, biznes faoliyatining kengayishi jarayonida mahsulotning bozor talablariga mosligi aniqlangandan so'ng sotuv hajmining yuqori sur'atlarda oshishi kuzatilishi mumkin. Biroq bunday o'sish korxona boshqaruv tizimi, yetkazib beruvchilar va ulgurji sotuvchilar bilan axborot almashinuvi hamda jamoa faoliyatini muvofiqlashtirish jarayonlariga qo'shimcha yuklama keltirib chiqaradi. Natijada ayrim vazifalarning o'z vaqtida bajarilmasligi, elektron yozishmalar hajmining ortishi va operatsion boshqaruvda uzilishlar yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli biznes jarayonlarini samarali boshqarish uchun moslashuvchan va raqamli boshqaruv vositalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

SYNTEL kompaniyasining bosh maslahatchisi Sanjay Podder elektron tijorat loyihalarini samarali boshqarishda Agile kabi moslashuvchan dasturiy ta'minot ishlab chiqish modellaridan foydalanish zarurligini ta'kidlagan. "Elektron tijorat loyihalarini muvaffaqiyatli boshqarish to'g'risida" nomli maqolasida u "waterfall" kabi an'anaviy dasturiy ta'minot ishlab chiqish metodologiyalarining cheklovlarini ko'rsatib, moslashuvchan modellarni qo'llashni maqsadga muvofiq deb hisoblaydi [5].

Dasturiy ta'minot loyihalarini boshqarish — bu raqobatdosh maqsadlarni muvozanatlash, xavflarni boshqarish va mijozlar hamda foydalanuvchilarning ehtiyojlarini qondiradigan mahsulotni muvaffaqiyatli yetkazib berish uchun cheklovlarni yengib o'tish san'atidir. Amaliyotda bunday loyihalar soni cheklangan bo'lishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada tahlil va sintez, iqtisodiy guruhlash, qiyosiy tahlil qilish, statistik tahlil va boshqa usullardan foydalanilgan.

Loyihani boshqarish tamoyillari, jarayonlari va vositalarini belgilaydigan keng ko'lamli uslubiy asoslar hamda standartlar global miqyosda ishlab chiqilgan. Ushbu tizimlarning evolyutsiyasi loyihalarni boshqarishning sof texnik va instrumental yondashuvdan tashkilotlarning strategik boshqaruviga integratsiyalashgan keng qamrovli boshqaruv paradigmasiga aylanishini aks ettiradi. Har bir metodologiya o'zining konseptual asoslari, qo'llanish doirasi va boshqaruv vositalari to'plami bilan tavsiflanadi. Ushbu xilma-xillik muayyan turdagi tashkilot uchun eng mos metodologiyani aniqlash maqsadida mavjud yondashuvlarni qiyosiy tahlil qilishni talab qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda mamlakatda internetdan foydalanuvchilar ulushi barqaror oshib, 2021-yildagi 76,6

foizdan 2025-yil yanvar–avgust holatiga 94,2 foizga yetgani qayd etilgan. Bu esa aholining raqamli muhitga integratsiyalashuvi kuchayib borayotganini, elektron platformalar xizmatlari uchun potensial iste'mol bozori kengayayotganini hamda kichik biznes subyektlari uchun onlayn kanallardan foydalanish zarurati ortayotganini ko'rsatadi.

Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2026-yilning yanvar–aprel oylarida O'zbekistonda ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 406,4 trln so'mni tashkil etdi. Xizmatlar turlari bo'yicha o'sish sur'atlari quyidagicha: moliyaviy xizmatlar — 123,8 %, ta'lim sohasidagi xizmatlar — 122,6 %, aloqa va axborotlashtirish xizmatlari — 122,3 %, transport xizmatlari — 115,0 %¹.

Loyihalarni boshqarish tamoyillari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin: korxonaning faoliyatini tashkil etish va moliyalashtirish jarayonida loyihalashtirish obyektining muqobilini tanlash; loyihani rejalashtirish; loyihaning maqsadini innovatsiyaning ehtimoliy natijasiga qiyoslash; innovatsiyadan kutilayotgan samarani xarajatlar va tavakkalchilik xavfi bilan mutanosibligini baholash; belgilangan maqsad va tanlangan rivojlanish strategiyasi chegarasida loyihani boshqarish siklining to'liqligiga erishish; loyihani bosqichma-bosqich amalga oshirish va nazoratni uyushtirish, qo'shimcha samaralarga e'tibor berish; loyihani bosqichlari bo'yicha moliyalash va xavflarning taqsimlanish dinamikasini o'rganish; loyiha ustida ishlash davrida jamoani yumshoq, bezarar restrukturizatsiya qilish.

Korxonalardagi loyihalarni boshqarish bo'yicha kamchiliklar sifatida quyidagilarni keltirish mumkin: boshqaruv tizimining tavakkalchilik xavfiga bo'lgan munosabatida tavakkal loyihalarga qiziqishning kamligi; boshqaruv tizimida tavakkalchilik xavfini kamaytirish mexanizmining mavjud emasligi. Bunday holatlarni aynan loyihalarni boshqarish tizimida tavakkalchilik xavfini boshqarish masalalarining keng yoritilmaganligi bilan izohlash mumkin.

Bizning fikrimizcha, noaniqlik sharoitida loyihalarni boshqarish tizimini shakllantirish quyidagi muammo va vazifalarni o'rganishga qaratilgan bo'lishi lozim:

- loyihalarni boshqarish faoliyatining maxsus xususiyatlarini tahlil qilish va aniqlash;
- innovatsiya va tavakkalchilik xavfini boshqarishning zamonaviy nazariya va amaliyotida qo'llanilayotgan metodologiyalarning tahlili asosida loyihalarni boshqarish muammolarini aniqlash;
- korxonalarda loyihalarni boshqarish tizimini yaratishda bu tizimning asosiy tarkibi sifatida tavakkalchilik xavfini boshqarish mexanizmlarini yaratish;
- tavakkalchilik xavfi tushunchasi va noaniqlik tushunchasi o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashtirish;
- loyihalarni joriy qilish jarayonida tavakkalchilik xavfini inobatga olgan holda tavakkalchilik xavflarini mustaqil klassifikatsiyalash tizimini yaratish;
- bartaraf qilib bo'lmaydigan noaniqlik muhitida tavakkalchilik xavfini optimallashtirish masalasiga qaratilgan loyihalarni boshqarish tizimining konsepsiyasini yaratish;
- loyihalar tavakkalchilik xavflarini boshqarishning kompleks funktsiya va vazifalarini aniqlash hamda tavakkalchilik xavfini boshqarish uslublarini yaratish;
- faoliyat yuritish sharoitida tavakkalchilik xavfini boshqarish texnologiyalarini yaratish;
- tavakkalchilik xavfi turlariga qarab loyihalarni boshqarish dasturini tuzish metodikasini yaratish.

Xalqaro tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, raqamlashtirish logistika kompaniyalari raqobatbardoshligining asosiy omili hisoblanadi. Loyiha va logistika boshqaruv tizimlaridan (ERP, CRM, WMS, TMS) foydalanish quyidagilarga imkon beradi:

- Yetkazib berish vaqtini qisqartirish;
- Marshrutlarni optimallashtirish orqali tranzit vaqtlarini qisqartirish;
- Yoqilg'i va ishlamay qolish xarajatlarini kamaytirish;
- Hamkorlar va mijozlar bilan shaffof o'zaro munosabatlarni ta'minlash;
- Talabni prognozlash va transport imkoniyatlaridan foydalanishning aniqligini oshirish.

Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida loyihaga asoslangan vositalar bilan birlashtirilgan raqamli ta'minot zanjiri boshqaruv platformalari (masalan, Transporeon, TIMOCOM) keng qo'llanilmoqda.

Yevropa Ittifoqida logistikani raqamlashtirish yuk tashish va boshqa tashish xizmatlarida samarali tarmoq standartlariga aylangan ixtisoslashtirilgan onlayn yechimlarni faol joriy etish evaziga sezilarli darajada rivojlandi. Transporeon, masalan, yuk tashish uchun Yevropa raqamli ekotizimidir, jo'natuvchilar, tashuvchilar va ekspeditorlarni bog'laydi. Platforma 1300 dan ortiq yuk jo'natuvchilarni, 150 000 tashuvchilarni qamrab oladi va 100 dan ortiq mamlakatlarda qo'llaniladi.

Uning asosiy imkoniyatlariga buyurtmalarni elektron taqsimlash, tenderlar va avtomatlashtirilgan tashuvchini tanlash, dinamik narx va tariflarni boshqarish, real vaqtda ko'rinish, yuklash va tushirishni

1 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston aholisining 94,2 foizi internetdan foydalanadi. – 2025-yil 29-sentabr. – URL: <https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/64211-zbekiston-a-olisining-94-2-foizi-internetdan-fojdanadi-2>

optimallashtirish uchun omborxonalarni boshqarish, tahlil va hisobot vositalari kiradi. Ushbu platformadan foydalanish kompaniyalarga yetkazib berish masofasini qisqartirish, yetkazib berish zanjiri shaffofligini oshirish va tashuvchini yanada samarali tanlash orqali logistika xarajatlarini 5–10 % ga kamaytirish imkonini beradi.

Yana bir misol TIMOCOM, Yevropaning eng yirik raqamli B2B yuk va transport birjasi bo'lib, u 53 000 dan ortiq kompaniyalarni birlashtirgan va har kuni 1 milliongacha yuk va avtotransport takliflarini nashr etadi. Platforma real vaqt rejimida yuk va transport qidiruvlarini, transport vositalarini kuzatish uchun GPS tizimlari bilan integratsiyani, hujjatlarni boshqarish modulini, shartnomalar, arizalar, schyot-fakturalar, hamkorlar ishonchligini baholash vositalarini, reytinglar va cheklar, shuningdek, multimodal transportni qo'llab-quvvatlashni taklif etadi. TIMOCOMdan foydalanish operatorni qidirish vaqtini qisqartirishga, tranzaksiya ishonchligini oshirishga va tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishga yordam beradi.

Shunday qilib, Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida raqamli platformalar strategik ta'minot zanjiri boshqaruvining asosiy vositasi bo'lib, operatsion samaradorlikni oshirishni va uzoq muddatli raqobatdosh ustunliklarni yaratishni ta'minlaydi. Transport-logistika sohasidagi kompaniyalar uchun bunday yechimlar ekspeditorlik xizmatlari uchun o'zlarining raqamli strategiyasini ishlab chiqishda qo'llanma bo'lib xizmat qilishi mumkin. MDH mamlakatlarida raqamlashtirish jarayonlari bosqichma-bosqich rivojlanmoqda, biroq hatto kichik biznes uchun ham foydalanish mumkin bo'lgan bulutli xizmatlar (Bitrix24, 1C: Project Management, Trello) mashhur bo'lib bormoqda.

Transport-logistika sohasidagi kichik miqyosdagi kompaniyalar uchun yirik investitsiyalarsiz strategik loyihalarni boshqarish tizimini ishlab chiqish imkonini beruvchi bulutga asoslangan IT yechimlarni joriy qilish optimal yechim hisoblanadi. Logistika va ta'minot zanjiri boshqaruvi sohasidagi xalqaro tadqiqotlar raqamlashtirish logistika kompaniyalari uchun barqaror raqobatdosh ustunliklarni yaratishning asosiy omili ekanligini ta'kidlaydi. Globallashtirish, xalqaro savdo hajmining ortib borayotgani va tobora murakkablashib borayotgan transport yo'nalishlari sharoitida jarayonlarning raqamli integratsiyalashuvi darajasi kompaniyaning resurslarni samarali boshqarish, xarajatlarni kamaytirish va mijozlarga yuqori sifatli xizmat ko'rsatish qobiliyatini belgilaydi. Raqamli texnologiyalar endi yordamchi vosita emas, balki logistika biznesini rivojlantirishda strategik elementga aylanmoqda.

Loyiha va logistikani boshqarishning zamonaviy axborot tizimlari, jumladan, ERP (korxona resurslarini rejalashtirish), CRM (mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish), WMS (omborlarni boshqarish tizimi) va TMS (transportni boshqarish tizimi) asosiy jarayonlarni har tomonlama avtomatlashtirishni ta'minlaydi. Ularning amalga oshirilishi operatsion samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Xususan, TMSdan foydalanish transport oqimlarini tahlil qilish va eng tejamkor marshrutlarni avtomatik tanlash orqali transport marshrutlarini optimallashtirish va yetkazib berish muddatlarini qisqartirishga yordam beradi. ERP tizimlari moliyaviy, ombor va ishlab chiqarish hisobini birlashtiradi, boshqaruv xatolarini minimallashtiradi va resurslarning shaffofligini oshiradi.

CRM platformalari mijozlar bilan o'zaro munosabatlarni yaxshilaydi, buyurtmalarni qayta ishlash tezligini va xizmat ko'rsatish darajasini oshiradi. WMS, o'z navbatida, ombor operatsiyalarini optimallashtiradi, yuklarni qayta ishlash vaqtini qisqartiradi va inventarizatsiyaning aniqligini oshiradi.

Ushbu yechimlardan kompleks foydalanish logistika kompaniyalariga quyidagilarga imkon beradi:

- Yuk tashish va buyurtmani qayta ishlash vaqtlarini qisqartirish;
- Yoqilg'i narxini va avtomobilning to'xtab qolish vaqtini kamaytirish;
- Yetkazib berishdagi kechikishlarni minimallashtirish;
- Hamkorlar va mijozlar bilan o'zaro munosabatlarda shaffoflikni ta'minlash;
- Talabni prognozlash va transport imkoniyatlaridan foydalanishning aniqligini oshirish;
- Strategik rejalashtirish uchun analitik bazani ishlab chiqish.

Raqamlashtirishning ayniqsa sezilarli darajasiga Yevropa Ittifoqida erishildi, bu yerda ixtisoslashtirilgan raqamli ta'minot zanjiri boshqaruv platformalarini joriy etish amalda sanoat standartiga aylandi. Eng yorqin misollardan biri Transporeon platformasi — jo'natuvchilar, tashuvchilar va ekspeditorlarni birlashtiruvchi Yevropa raqamli ekotizimidir. Platforma 100 dan ortiq mamlakatlarda faoliyat yurituvchi 1300 dan ortiq yuk jo'natuvchilar va 150 000 tashuvchilarni qamrab oladi. Bu elektron buyurtmalarni taqsimlash, dinamik narxlarni belgilash, real vaqtda jo'natish monitoringi, ombor uylarini boshqarish va analitik hisobotlar uchun vositalarni taqdim etadi.

Transporeonning amaliy qo'llanilishi tashuvchilarni tanlashni optimallashtirish va operatsion shaffoflikni oshirish orqali logistika xarajatlarini 5–10 % ga kamaytirish imkoniyatini ko'rsatadi. 53 000 dan ortiq kompaniyalarni birlashtirgan yuk va transport vositalarini topish uchun Yevropadagi eng yirik raqamli B2B platformasi bo'lgan TIMOCOM ham shunga o'xshash misoldir. Platformada har kuni bir milliongacha takliflar e'lon qilinib, transport bozorida yuqori likvidlik darajasini ta'minlaydi. TIMOCOM GPS tizimlari bilan integratsiyani, elektron hujjat aylanishini, hamkorlarning ishonchligini baholashni va multimodal tashishni qo'llab-quvvatlashni taklif etadi.

Bunday platformalardan foydalanish tashuvchilarni qidirish vaqtini qisqartirishga, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishga va bozor ishtirokchilari o'rtasida ishonchni oshirishga yordam beradi. Yevropa Ittifoqi mamlakatlari tajribasi shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalar nafaqat operatsion optimallashtirish vositasi, balki ta'minot zanjirini strategik boshqarish elementiga ham aylanmoqda. Ular barcha ishtirokchilarning harakatlarini sinxronlashtirishni ta'minlaydigan va umuman logistika tizimining barqarorligini oshiradigan yagona axborot muhitini yaratadi.

MDH mamlakatlarida logistikani raqamlashtirish bosqichma-bosqich rivojlanmoqda, biroq kichik va o'rta biznes uchun mavjud bulutli xizmatlardan foydalanishni ko'paytirishning barqaror tendensiyasi kuzatilmoqda. Bitrix24, 1C: Project Management, Trello kabi platformalar va shunga o'xshash yechimlar kompaniyalarga katta kapital qo'yilmasdan avtomatlashtirishni amalga oshirish imkonini beradi. Transport-logistika sohasidagi kichik ekspeditorlik kompaniyalari uchun raqamli transformatsiyaga eng oqilona yondashuv bulutli IT yechimlarni bosqichma-bosqich joriy etish hisoblanadi.

Ushbu yondashuv moslashuvchanlikni, kengayishni va minimal amalga oshirish xarajatlarini ta'minlaydi. Bulutli platformalardan foydalanish strategik loyihalarni boshqarish tizimini ishlab chiqish, mijozlar ma'lumotlarini integratsiyalash, hujjatlar aylanishini avtomatlashtirish va murakkab AT infratuzilmasini talab qilmasdan jarayonlarning shaffofligini ta'minlash imkonini beradi. Binobarin, logistika operatsiyalarini raqamlashtirish raqobatbardoshlikni oshirishning strategik omilidir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kichik ekspeditorlik kompaniyalari uchun zamonaviy IT vositalarini joriy etish jarayonlarni modernizatsiya qilish imkoniyatidan ko'proqqa aylanmoqda; bu barqaror rivojlanish va xalqaro ta'minot zanjirlariga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvning zaruriy shartidir. Ilmiy adabiyotlar, xalqaro standartlar va logistika kompaniyalarining amaliy tajribasini ushbu nazariy va empirik ko'rib chiqish keyingi tadqiqotlar uchun fundamental bo'lgan bir qator umumiy xulosalarni shakllantirish imkonini beradi.

Birinchidan, mavjud uslubiy yondashuvlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, PMBOK, PRINCE2 va Agile kabi asosiy loyihalarni boshqarish standartlari universaldir va ularni O'zbekiston Respublikasi transport-logistika sohasidagi kichik ekspeditorlik kompaniyalarining ish sharoitlariga moslashtirish mumkin. Ushbu metodologiyalar dastlab yirik tashkilotlar uchun ishlab chiqilgan bo'lsa-da, ularning asosiy tamoyillari — tizimli jarayonlar, risklarni boshqarish, vaqt va budjet nazorati hamda bosqichma-bosqich amalga oshirish — kichik biznes uchun ham qo'llaniladi. Biroq kichik biznes uchun qoidalar va vositalar doirasi cheklangan inson va moliyaviy resurslarni hisobga olish uchun moslashtirilishi kerak.

Shunday qilib, gap korporativ standartlarni to'liq takrorlashda emas, balki, birinchidan, loyiha faoliyatini boshqarish imkoniyatini oshiradigan eng muhim elementlarning maqsadli integratsiyasidadir.

Ikkinchidan, loyiha faoliyatini tashkilot strategiyasiga integratsiya qilish kontekstida loyiha portfelini boshqarish (PPM), balanslangan ko'rsatkichlar kartasi (BSC) va OKR maqsadlarini belgilash tizimi kabi strategik boshqaruv vositalari ayniqsa muhimdir.

Ushbu vositalar joriy tashabbuslarni respublika transport-logistika sohasidagi kichik korxonalarining uzoq muddatli maqsadlari bilan muvofiqlashtirishga, resurslar cheklovlarini hisobga olgan holda ustuvorliklarni belgilashga va strategik ko'rsatkichlarga erishishni tizimli ravishda nazorat qilishga yordam beradi. Operatsion samaradorlikka yo'naltirilgan loyiha boshqaruvidan farqli o'laroq, bu mexanizmlar strategik boshqaruv arxitekturasini yaratadi, tashkilot missiyasi va amalga oshirilayotgan loyihalar o'rtasidagi bog'liqlikni ta'minlaydi.

Uchinchidan, MDH va Yevropadagi logistika kompaniyalarining qiyosiy tahlili kichik va o'rta biznesga xos umumiy tuzilmaviy cheklovlarni aniqladi. Bu cheklovlar moliyaviy va inson resurslarining yetishmasligi, jarayonlarning yetarli darajada raqamlashtirilmaganligi, ma'lumotlar oqimining parchalanishi va strategik rejalashtirish imkoniyatlarining cheklanganligini o'z ichiga oladi. Shunga o'xshash xususiyatlar O'zbekistondagi transport-logistika sohasidagi korxonalar faoliyatida ham kuzatilmoqda, bu ko'rib chiqilayotgan muammoning tipik xususiyatini va tanlangan tadqiqot obyektining asosligini tasdiqlaydi.

Avtomatlashtirishning past darajasi va boshqaruvga asosan operativ yondashuv yangi bozorlarni kengaytirish va kirish imkoniyatlarini cheklaydi.

To'rtinchidan, tahlillar shuni ko'rsatadiki, kichik ekspeditorlik kompaniyalari uchun asosiy rivojlanish yo'nalishi biznes-jarayonlarni raqamlashtirishni moslashuvchan strategik loyihalarni boshqarish tizimini joriy etish bilan uyg'unlashtirishdir. Raqamli texnologiyalar operatsion shaffoflikni ta'minlaydi, tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi va tahliliy ma'lumotlar sifatini oshiradi, strategik yo'naltirilgan loyihalarni boshqarish esa uzoq muddatli maqsadlarga erishish va xatarlarni boshqarish mexanizmini ta'minlaydi.

Bu yo'nalishlarni integratsiyalashning sinergetik ta'siri korxonaning tashqi tebranshlarga chidamliligini oshirish, uning raqobatdosh mavqeini mustahkamlash va tizimli rivojlanishni ta'minlash imkonini beradi.

Shunday qilib, ko'rib chiqish natijalari xalqaro metodologiyalar, strategik boshqaruv vositalari va zamonaviy raqamli yechimlar integratsiyasiga asoslangan loyihalarni boshqarishning kompleks strategik modeli zarurligini tasdiqlaydi. Ushbu xulosa korxonalar ish sharoitlariga moslashtirilgan va O'zbekiston Respublikasi transport-logistika sohasidagi boshqa korxonalarga taalluqli amaliy modelni ishlab chiqish uchun uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Shadibekova D. Iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb etish va investitsion loyihalarni boshqarishning asosiy jihatlari // *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*. – 2024. – T. 2, № 7. – B. 158–166. – URL: <https://sci-p.uz/index.php/eitt/article/view/1442>
2. Kaplan R.S., Norton D.P. *The Strategy-Focused Organization: How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment*. – Boston: Harvard Business School Press, 2000. – 400 p.
3. Ansoff I. *Strategicheskoye upravleniye*. – Moskva: Ekonomika, 1989. – 519 s.
4. Porter M. *Mezhdunarodnaya konkurensiya: konkurentnye preimushchestva stran* / per. s angl.; pod red. V.D. Shchetinina. – Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1993. – 896 s.
5. Podder S. Toward successful management of e-commerce projects // Project Management Institute Annual Seminars & Symposium. – Nashville, TN, 2001. – Newtown Square, PA: Project Management Institute. – URL: <https://www.pmi.org/learning/library/search-development-successful-management-7959>
6. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston aholisining 94,2 foizi internetdan foydalanadi. – 2025-yil 29-sentabr. – URL: <https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/64211-zbekiston-a-olisining-94-2-foizi-internetdan-fojddalanadi-2>

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100